

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

доктора економічних наук, професора Сментини Наталії Валентинівни
на дисертаційну роботу Дрогобецького Івана Івановича на тему
«Технології управління комунальною власністю в умовах реформування
місцевого самоврядування», подану на здобуття ступеня доктора філософії
в галузі знань 07 Управління та адміністрування
за спеціальністю 073 Менеджмент

Актуальність теми дослідження та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами

На місцевому рівні вирішення більшості економічних, соціальних, екологічних та політичних питань залежить від місцевого самоврядування, яке є важливим інститутом громадянського суспільства. Економічною основою місцевого самоврядування є майнові права територіальних громад, кошти місцевого бюджету, а також майно, що знаходиться в комунальній власності. Відтак, від ефективності управління комунальною власністю багато в чому залежить стан місцевого господарства, збалансованість місцевого бюджету, і в цілому процес соціально-економічного розвитку території.

Комунальна власність є одним з найважливіших елементів сучасної економічної системи країни. Вона включає в себе мережу об'єктів господарського і соціально-побутового призначення, зосереджених в рамках територіальних громад. Рівень розвитку комунальної власності, а також ефективність її використання є факторами, які визначають якість життя місцевого населення. Тривалий час ключовим питанням управління власністю на локальному рівні не приділялося належної уваги, що призвело до неможливості використання в повному обсязі її економічного потенціалу.

Проблеми, пов'язані з ефективністю управління комунальною власністю обумовлені, насамперед, недосконалістю законодавства, яке покликане створювати умови для нормального функціонування всіх учасників правових

відносин, зокрема в економічній та соціальній сферах. Особливо важливою є соціальна спрямованість комунальної власності. Очевидна також проблема занепаду значної кількості об'єктів комунальної власності. Таким чином, підвищення ефективності управління комунальною власністю не можливо без застосування сучасних методів і фінансових інструментів, удосконалення нормативно-правового забезпечення, а також досягнення оптимального поєднання повноважень місцевого самоврядування та державного управління. Доцільно зазначити, що управління комунальною власністю повинне мати соціальну спрямованість, яка полягає у максимальному задоволенні потреб, вирішенні соціальних проблем та підвищенні життєвого рівня населення.

Відтак, дисертаційна робота І. І. Дрогобецького, в якій зроблено спробу обґрунтувати технології управління комунальною власністю та розробити перспективні напрями їхнього вдосконалення в умовах реформування місцевого самоврядування має науково-практичну значущість та є актуальною.

Дослідження пов'язане з науковими темами, що виконувалися у межах науково-дослідних робіт Західноукраїнського національного університету, а саме у межах науково-дослідних тем: «Розроблення програми підвищення ефективності управління розвитком територіальної громади в умовах сучасних загроз» (державний реєстраційний номер 0122U200784), «Розробка програми підвищення ефективності управління активами Полянської територіальної громади» (державний реєстраційний номер 0123U1003561), «Менеджмент та публічне управління в умовах трансформацій» (державний реєстраційний номер 0123U103562). Матеріали досліджень представлені відповідними підрозділами у заключних звітах з НДР та увійшли до наукових публікацій, що готувалися за результатами виконання наукових тем.

Особистий внесок дисертанта в отриманні наукові результати

Оцінюючи дисертаційну роботу І. І. Дрогобецького можна зробити висновок, що результати дослідження є актуальними. Дисертація є завершеною науковою працею, виконаною особисто автором на високому

теоретико-методичному рівні, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності розв'язують завдання поглиблення теоретико-методичних засад і прикладних інструментів удосконалення технології управління комунальною власністю в умовах реформування місцевого самоврядування.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій

Результати аналізу змісту дисертаційної роботи і наукових публікацій І.І. Дрогобецького дали змогу зробити висновок про те, що основні наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертації, відповідають такому виду досліджень.

Належний ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації, та їх вірогідність забезпечені: коректністю визначення об'єкту та предмету дослідження; професійним вирішенням автором низки завдань, що сприяло реалізації поставленої мети дослідження; адекватністю структурно-логічної схеми дослідження визначеній меті – кожен наступний розділ чи підрозділ органічно пов'язаний з попереднім і доповнює його; використанням широкої джерельної бази за темою дисертації; обранням методів дослідження, які дозволили виявити проблематику та визначити предмет дослідження, удосконалити понятійно-категоріальний апарат предметної сфери дослідження, здійснити систематизацію інноваційних для комунальної власності інструментів управління, вивчити та зробити висновки щодо чинної нормативно-правової бази у зазначеній сфері, дослідити наявні та розробити власні концептуальні положення щодо розвитку інструментів управління комунальною власністю, сформулювати висновки проведеного дослідження на основі опрацьованих матеріалів; достатньою кількістю напрямів апробації отриманих результатів на науково-комунікативних заходах.

Для дисертації характерна системність та ясність викладення матеріалу, вміння виділити суттєві моменти, чітка їх аргументація. Висновки дисертаційної роботи цілком обґрунтовані, коректні та логічно випливають з викладеного матеріалу.

Основні наукові результати та новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Ознайомлення з текстом дисертації дозволяє констатувати актуальність розроблення автором досліджуваної проблематики в цілому, виокремлення найбільш гострих проблем у межах предмета проведеного дослідження, а також наявність новизни їх наукового доробку.

Результати дослідження характеризуються наявністю елементів наукової новизни, серед яких варто виокремити такі здобутки автора:

- розроблено авторську модель ефективного управління використанням комунальної власності територіальної громади як системного та структурованого плану дій органів місцевого самоврядування;
- удосконалено науковий підхід до функціональної систематизації передумов процесів становлення і розвитку комунальної власності в Україні;
- напрацьовано науково-методичні підходи до вибору механізму управління комунальною власністю;
- запропоновано критеріальний підхід до управління комунальним майном територіальної громади;
- обґрунтовано систему критеріїв, за допомогою яких можна оцінити ефективність управління комунальною власністю;
- здійснено групування потенційних ризиків та викликів у сфері соціокультурної, соціальної, економічної, екологічної, безпекової політики, ефективного управління в громадах, які супроводжують процеси реформи децентралізації й розвитку оновленої системи управління комунальною власністю в умовах адміністративно-територіальної реформи.

Вивчення в комплексі ступеню обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірності і новизни дозволяють зробити висновок щодо успішності виконання поставленого наукового завдання та належного рівня оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, в опублікованих працях

Теоретико-прикладні положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи, що містять визначені елементи наукової новизни, повною мірою знайшли відображення у 9 наукових працях, у тому числі: 4 статтях – у наукових фахових виданнях України; 1 статті – у міжнародному виданні; 1 праці – розділ колективної монографії; 3 публікаціях – у збірниках за матеріалами науково-практичних конференцій.

Кількість, обсяг і якість друкованих праць надають здобувачеві право публічного захисту дисертації.

Теоретична та практична значущість отриманих результатів дослідження

Теоретичне значення результатів дослідження полягає в поглибленні теоретико-методичних підходів щодо удосконалення технологій управління комунальною власністю в умовах реформування місцевого самоврядування. Результати дослідження мають також прикладне значення, що підтверджується достатньою кількістю довідок щодо їх практичної апробації. Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості їх використання у функціональній діяльності інститутів місцевого самоврядування.

Авторські напрацювання впроваджені у діяльності Всеукраїнської асоціації органів місцевого самоврядування «Асоціація міст України» (довідка № 6-9/23 від 13.09.2023 року), Закарпатської обласної державної адміністрації

(довідка № 06-32/1478 від 14.03.2023 року), Полянської сільської ради Мукачівського району Закарпатської області (довідка № 1133/03-05 від 10.07.2023 року), Перечинської міської ради Закарпатської області (довідка № 438/07-13 від 08.06.2023 року).

Також практичне застосування матеріали авторських досліджень знайшли у навчальному процесі Західноукраїнського національного університету, зокрема, в ході проведення лекційних і практичних занять зі студентами денної та заочної форм навчання з дисциплін: «Управління державною і комунальною власністю» та «Муніципальний менеджмент», в процесі написання курсових і кваліфікаційних робіт за спеціальністю «Менеджмент» (довідка № 126-26/1869 від 07.09.2023 року).

Оцінка структури дисертації, мови та стилю викладення матеріалу

Аналіз змісту та структури дисертаційної роботи, викладених в ній теоретичних положень, науково-методичних і прикладних розробок, дозволяють оцінити її позитивно. Вона за своїм змістом повністю відповідає меті та поставленим завданням дослідження. Робота викладена у логічній послідовності, літературною українською мовою, оформлена у відповідності з вимогами.

Результати дослідження належним чином висвітлені у фахових наукових статтях, матеріалах конференцій, інших виданнях.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності

Ознайомлення з рукописом дисертаційної роботи та опублікованими науковими працями І. І. Дрогобецького, в яких висвітлені основні наукові результати проведеного дослідження, дає підстави зазначити, що автор дотримується принципів і норм академічної доброчесності. У дисертаційній роботі наявні посилання на джерела інформації щодо використаних тверджень, ідей, розробок інших авторів, статистичних даних тощо. Посилання подані з дотриманням норм законодавства про авторське право, що

дозволяє констатувати відсутність порушень академічної доброчесності у дисертаційній роботі.

Дискусійні положення та зауваження

У цілому позитивно оцінюючи результати дисертаційної роботи, варто зазначити, що вона містить ряд положень, які мають дискусійний характер, зокрема:

1. Дискусійною є теза автора, що «соціальна природа комунальної власності дає змогу ототожнювати державну та комунальну форми власності як різновид суспільної чи публічної власності щодо приватної власності» (с. 52), оскільки державна та комунальна власність за своєю природою не є тотожними, а становлять елементи публічної форми власності.

2. Рис. 1.2 (с. 65) відображає не лише передумови становлення та розвитку комунальної власності, а й інституційні детермінанти, досягнення яких без розвитку комунальної власності не є можливим (формування і вдосконалення публічного простору; сталий розвиток; інклюзивний розвиток; здійснення європейської інтеграції), тому, на нашу думку, його змістове наповнення краще б відображала назва «Інституційне середовище становлення та розвитку комунальної власності в Україні».

3. Потребують конкретизації пропозиції автора щодо імплементації кращого міжнародного досвіду управління комунальною власністю в Україні через проведення відповідних реформ (с. 98-99). Так, незрозуміло, які управлінські технології необхідно застосувати, щоб практично створити «сприятливі умови щодо забезпечення привабливості комунального майна для інвесторів і підтримувати постійний діалог з бізнесовою спільнотою». Також варто було б зупинитися на ризиках щодо управління комунальною власністю, які випливають зі світового досвіду.

4. Потребує пояснення чому для детального відображення результатів аналізу обрано три області західного регіону (Волинську, Івано-Франківську і Тернопільську) і чому саме аналіз проведено на прикладі чотирьох

територіальних громад (Байківецької, Васильковецької, Полянської та Чигиринської), що посилить репрезентативність отриманих в процесі виконання дисертаційної роботи висновків та узагальнень.

5. Автору доцільно було б чітко пояснити розподіл критеріїв оцінювання ефективності використання комунальної власності за економічним (комерційним) та соціальним підходами (с. 237-238), оскільки деякі критерії за соціальним підходом (зокрема, кількість наданих послуг, обсяги фінансування реалізації інвестиційних програм) презентують переважно економічний зміст комунальної власності.

Проте, незважаючи на дискусійні моменти, відзначимо, що вони не мають істотного впливу на отримані результати дослідження та не зменшують його прикладного значення.

Тема дисертації є актуальною, а сама робота – завершеною науковою працею, виконаною особисто здобувачем на високому науковому рівні, в якій отримано нові, науково обґрунтовані результати, що в сукупності розв'язують завдання поглиблення теоретичних засад, науково-організаційних підходів та розробки практичних рекомендацій щодо удосконалення технологій управління комунальною власністю в умовах реформування місцевого самоврядування.

Новизна висновків і практичних рекомендацій, викладених у дисертації, дають підстави оцінити роботу як вагомий науковий внесок.

Загальний висновок щодо відповідності дисертаційної роботи встановленим вимогам

Дисертаційна робота Дрогобецького Івана Івановича «Технології управління комунальною власністю в умовах реформування місцевого самоврядування» за своїм змістом і структурою є завершеним, цілісним, самостійним науковим дослідженням. Вона відповідає спеціальності 073 Менеджмент, вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових

установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 р. № 283), «Вимогам до оформлення дисертацій», затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40, та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її автор, Дрогобецький Іван Іванович, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії у галузі знань 07 Управління та адміністрування за спеціальністю 073 Менеджмент.

Офіційний опонент:

професорка кафедри «Економіка і
фінанси» Одеського національного
морського університету Міністерства
освіти і науки України,
доктор економічних наук, професор

Наталія СМЕНТИНА

Підпис засвідчує

Вчений секретар

Тетяна КОРОБКО